

efter kommer tre kapitler under fællesbetegnelsen Byens Liv: om erhvervsudviklingen (v. Erik Korr Johansen), om kultur og fritid (v. Ib Gejl), om skole og uddannelse (v. Henning Spure Nielsen). Sluttelig er der et kapitel om forvaltningen og det politiske liv v. Henning Fode.

Det er en rigtig god byhistorie, som har sin styrke i den måde, hvorpå den grundige gennemgang af de institutionelle rammer føjes sammen med en fornemmelse for livsvilkårene. Beskrivelsen af boligens indretning og ændringerne i den side 89-95 er forbilledlig. Jeg synes nok, at det politiske liv og valgene er for meget set ovenfra, ikke fra de vælgere, der skulle sætte deres kryds, og den offentlige stemmeafgivelse før systemskiftet giver muligheder for at vurdere vælgernes valg nærmere. Ellers er min eneste rigtige anke, at der mangler nogle ordentlige kort.

Dan H. Andersen

NETE BALSLEV WINGENDER: Firkløveret og ildsjælene. Dansk Sygeplejeråds historie 1899-1999. København. Dansk Sygeplejeråd, 1999.

I anledning af sit 100-årsjubilæum har Dansk Sygeplejeråd (DSR) udsendt et pragtværk om sin historie. Bogen er skrevet af historikeren Nete Balslev Wingender, som var ansat i foreningen 1993-99. Det er et rigt illustreret tobindsværk på 405 store sider. Prisen 275 kroner viser, at Dansk Sygeplejeråd ikke kun har betalt den forskning, som ligger bag, men også har givet et klækkeligt tilskud til selve udgivelsen. DSRs historie er et emne, der stort set ikke er skrevet om tidligere, og bogen er dermed et velkomment bidrag til vores viden om sygeplejerskernes historie.

Bogen er velskrevet og letlæst og rummer mange konkrete skildringer af selve organisationens historie. Udviklingen i foreningens struktur og kampe om poster i foreningen beskrives grundigt. Mere interessant for udenforstående er måske foreningens bestræbelser på at samle sygeplejerskerne, og at arbejde for at sikre bedre arbejdsvilkår og større respekt om deres arbejde. Det senere optog foreningen især i de første år, hvor det handlede om at sikre, at sygeplejerskerne havde et vist niveau både uddannelsesmæssigt og sædeligt. Målet var at opnå statsautorisation, som sygeplejerskerne fik i 1933. Statsanerkendelsen gav dem dog ikke monopol på sygeplejearbejdet. For at opnå anerkendelse skulle man, foruden bevis på sin uddannelse, kunne opvise attest for »hæderlig og sædelig Vandel«. En attest, som først blev afskaffet i 1975. Sygeplejerskerne måtte i mellemkrigstiden kæmpe mod følgerne af, at faget blev opfattet som et kald: de måtte ikke fortsætte i faget efter at de var gift, de var tvungne til at bo på sygehuset og de havde ureguleret arbejdstid. Mere almindelige fagforenings-spørgsmål var også på dagsordenen såsom løn, pension, uddannelse og oprettelse af en arbejdsløshedskasse.

Efter at Kirsten Stallknecht havde overtaget formandsposten i 1968 profilerede foreningen sig i stigende grad som en kæmpende fagforening, der arbejdede for bedre løn- og arbejdsforhold. Ønsket om at vinde faglig anerkendelse viste sig i ambitionerne både på det uddannelsesmæssige, og som noget nyt på det forskningsmæssige område. Dansk Sygeplejeråd finansierede i 1981 oprettelsen af et forskningsinstitut og i 1990 ændredes sygeplejerskeuddannelsens formelle status fra mesterlære til studium og der blev etableret en kandidatuddannelse i sygepleje i Århus.

Nete Balslev Wingender afviser, trods emnet, at forholde sig til professions-

teorier, hvad der kunne have været spændende, da Sygeplejerådets aktiviteter, især i de senere år, bl.a. kan ses som et forsøg på at etablere sygeplejerskerne som en profession. Forfatteren bruger dog professionbegrebet, men uden at klargøre sin definition af det.

Bogen rummer en historie skrevet af en historiker, som var ansat af den organisation, der beskrives. Det giver næsten uvægerligt loyalitetsfølelser og kan skabe problemer med at få distance til stoffet. Målet var, at det, der skulle skrives, var »historien, som den fremtræder for en faghistoriker ud fra det efterladte kildemateriale.« Valg af forskningsspørgsmål, synsvinkler og kildemateriale foregår imidlertid ikke i et tomrum. Dansk Sygeplejeråd udgjorde det »rum« som forfatteren skrev i, den eneste, der bliver takket i forordet er Kirsten Stallknecht, formand for foreningen gennem 28 år (1968-96) og initiativtager til projektet.

Kilderne består hovedsagelig af foreningens eget materiale, referater, sagsakter og tidsskriftet, meget lidt er hentet fra foreningens modparter. Vi får meget at vide om konflikter internt i foreningen, men ikke meget om, hvordan foreningen blev opfattet af andre. Nete Balslev Wingender har valgt en kildenær gennemgang og beskriver udviklingen på baggrund af en gennemgang af et meget omfattende kildemateriale. Derimod rummer bogen få analyser af årsager til den beskrevne udvikling. Trods omfanget savner jeg også nogle oplysninger. Det ville have været en hjælp med forskellige oversigter f.eks. over formændene og over antallet af medlemmer. Med et så omfattende kildemateriale er det måske ikke så sært, at omgivelserne fortøner sig, men det ville have været interessant at se Dansk Sygeplejeråds udvikling i forhold til udviklingen i andre lignende foreninger og i forhold til det sundhedsvæsen, som sygeplejerskerne er beskæftiget i. Det er dog nemmere nu, også at skrive den side af historien, når man kan bygge på denne grundige fremstilling.

Signild Vallgård

HANS MØRUP: På fløjen. En Sønderjysk stridsmands erindringer fra kultur- og modstandskamp 1929-1945. Kredsen i Aabenraa 1940-1945. Historisk Samfund for Sønderjylland. Aabenraa 2000. 444 s.

I knap ti år har vi været vidner til en samtidshistorisk diskussion om den yderste venstrefløj i 1960'erne og 70'erne og dens syn på idealerne for det liberale demokrati. Kritikken har bl.a. peget på, at denne kurs indebar en stærk fascination af forskellige eksotiske varianter af kommunismen rundt om i verden, medens forsvarerne bl.a. har slået til lyd for, at de tog stilling i en ideologisk brydningstid, hvor de politiske skillelinier var skarpt aftegnet efter den bipolære opdeling i et Øst og et Vest.

Denne bog, skrevet af Hans Mørup (f. 1913) med bistand af Historisk Samfund for Sønderjylland, handler ikke om venstrefløjen, men om dens modsætning: den national-konservative højrefløj. Når det korte perspektiv på den igangværende diskussion om politik og ideologi i radikale forklædninger alligevel fortjener at blive fremhævet, er det for at erindre om et trivelt, men vigtigt, forhold: den antidemokratiske forførelse og fascinationen af repressive løsninger på samfundets problemer har været udtalt på begge fløje af det ideologiske spektrum.

På fløjen, der bygger på forf.s. dagbogsnotater og erindringer, giver et sjældent interessant indblik i en højreorienteret selvforståelse. Tidligere har frem-